

فصلنامه مطالعات فرهنگی - دفاعی زنان

سال سوم، شماره ۱، تابستان ۱۳۸۶

بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در دختران دبیرستانی شهر تهران و مقایسه دختران معتاد و غیرمعتاد به اینترنت در متغیرهای تنهایی، عزت نفس و مهارت‌های اجتماعی

* لیلی قاسم‌زاده

** دکتر مهرناز شهرآرای

*** دکتر علیرضا مرادی

چکیده

با همگانی شدن عرضه اینترنت در اوایل دهه نود میلادی، مسئله استفاده مفرط از این فناوری از حدود سال ۱۹۹۴ توجه روانشناسان را به خود جلب کرد. از آن زمان تا کنون، پدیده اعتیاد به اینترنت در کشورهای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. در این تحقیق، هدف آن است که اولاً میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دختران دبیرستانی شهر تهران بررسی شود، و ثانیاً دختران معتاد و غیرمعتاد در متغیرهای تنهایی، عزت نفس و مهارت‌های اجتماعی مقایسه شوند. بدین منظور، ۹۳۹ دختر دبیرستانی در سه پایه و سه رشته از پنج منطقه تهران (دو منطقه در شمال، دو منطقه در جنوب و یک منطقه در مرکز) به شیوه تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند، و به چهار مقیاس پاسخ دادند، که عبارت بودند از: آزمون اعتیاد به اینترنت (IAT؛ یانگ، ۱۹۹۸)، مقیاس تنهایی UCLA (راسل، ۱۹۹۶)، آزمون عزت نفس رزنبرگ (۱۹۶۵) و مقیاس مهارت‌های اجتماعی (MESSY؛ متسون، ۱۹۸۳). از این عده، ۴۳۵ نفر کاربر اینترنت بودند، که از میان آنان، ۱۴ نفر معتاد به اینترنت شناخته شدند. بنابراین نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دختران دبیرستانی شهر تهران ۳/۲ درصد

* عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

** عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

*** عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم تهران

می‌باشد. بر اساس مشخصات جمعیت‌شناختی، ۱۴ کاربر معمولی (غیرمعتاد) و ۱۴ غیر کاربر با گروه معتاد هم‌تا شدند و مورد مقایسه قرار گرفتند. در نتیجه این مقایسه تفاوت معناداری بین تنهایی و عزت‌نفس سه گروه به دست نیامد. از تحلیل عاملی مقیاس مهارت‌های اجتماعی، پنج عامل رفتارهای نوع‌دوستانه، ترس از رابطه با همسالان و برتری‌طلبی تفاوت معناداری را نشان ندادند، ولی معتادان نسبت به دو گروه دیگر به طور معنادار رفتارهای اجتماعی نامناسب بیشتری نشان دادند، و میزان سرکشی‌شان هم به طور معنادار از کاربران معمولی بیشتر بود.

کلید واژگان :

اعتیاد به اینترنت، تنهایی، عزت‌نفس، مهارت‌های اجتماعی

مقدمه

در سال ۱۹۶۹، آژانس پروژه‌های تحقیقاتی پیشرفته وزارت دفاع آمریکا (APRA)^۱، گروهی از محققان را که سابقه تحقیق در زمینه کامپیوتری داشتند فراخواند تا شبکه‌ای را برای هدف‌های تحقیقاتی آژانس راه‌اندازی کنند. این شبکه که آن را APRANET نام نهادند، در طی دهه‌های هفتاد و هشتاد میلادی توسعه پیدا کرد و با گسترش دامنه آن به اقصی نقاط جهان، نام آن به اینترنت تغییر یافت. در سال ۱۹۹۱، اینترنت که تا آن زمان صرفاً در اختیار مراکز پژوهشی بود، برای استفاده تجاری آزاد اعلام شد. از آن زمان تاکنون، نفوذ اینترنت در شئون مختلف زندگی مردم باعث شده است که یادگیری و استفاده از اینترنت به امری اجتناب‌ناپذیر تبدیل شود.

صرفنظر از کاربردهای فراوان اینترنت در زندگی روزمره بشر امروز، این فناوری ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی دارد که جذابیت آن را نزد کاربران صدچندان می‌کند. یک پدیده مهم اجتماعی منحصر به اینترنت، ناشناس بودن است، که پیامدهایی دارد که هنوز به طور کامل شناخته شده نیستند. یکی از پیامدهای ناشناس بودن، خودافشاگری زود هنگام است، که می‌تواند به صمیمیت بیشتری منجر شود. پیامد مهم دیگر ناشناس بودن، عدم بازداری است، که به تعریف جوینسن عبارت است از کاهش واضح نگرانی بابت چگونگی معرفی خود و قضاوت دیگران (Joinson, 1998). در اینترنت، افراد به لحاظ هیجانی گشوده‌ترند و افکار درونی خود را راحت‌تر بیان

می‌کنند. پیامد مهم دیگر ناشناس بودن این است که در اینترنت می‌توان خود را به هر شکل دلخواه معرفی کرد. فرد می‌تواند در حالت "آنلاین"، خود را از نظر ذهنی به یک آدم جدید تبدیل کند که بیشتر مورد پسند اوست. در اینترنت می‌توان هویت خود را بارها بازسازی کرد، امری که در دنیای واقعی امکان‌پذیر نیست. از همه اینها گذشته، اینترنت در هر موقعی از شب یا روز به سهولت در دسترس است و با استفاده از آن می‌توان بر راحتی از محیط امن خانه با دیگران ارتباط برقرار کرد. کاربردهای فراوان اینترنت و جذابیت‌های آن باعث شده است که در سال‌های اخیر، پدیده‌ای تحت عنوان "اعتیاد به اینترنت" ظهور پیدا کند.

مسئله استفاده مفرط از فناوری اینترنت، ابتدا به صورت گزارش‌های شرح حالی از حدود سال ۱۹۹۳ در مطبوعات مطرح شد. این گزارش‌ها داستان‌هایی را حکایت می‌کردند از افرادی که استفاده زیاد آنها از اینترنت، مشکل‌آفرین شده و به آسیب‌های اجتماعی، روانشناختی و شغلی منجر شده بود. به دنبال انتشار این گزارش‌ها، توجه روانشناسان به این مسئله جلب شد. بخصوص محققان پیشتازی همچون برنر (Brenner, 1997) و یانگ (Young, 1997) درصد برآمدند تا بدانند که اصولاً مسئله‌ای به نام استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت به لحاظ علمی وجود دارد یا خیر.

مشاهده ویژگی‌هایی شبیه علائم وابستگی دارویی، یعنی تحمل، علائم ترک و احساس اجبار در استفاده از اینترنت در برخی از کاربران، باعث شد که محققان در ابتدا معیارهای اعتیاد به اینترنت را از معیارهای DSM-IV برای سوء مصرف مواد اقتباس کنند. اما دیری نگذشت که اغلب محققان به این نتیجه رسیدند که اعتیاد به اینترنت را باید یک اختلال کنترل تکانه* دانست، و معیارهای آن را بر اساس شبیه‌ترین اختلال کنترل تکانه به اعتیاد به اینترنت، یعنی قماربازی آسیب‌شناختی تنظیم کردند. برنر (Brenner, 1997) به منظور دانستن این که آیا اینترنت پتانسیل آن را دارد که به اعتیاد منجر شود، پرسشنامه‌ای تحت عنوان Internet Usage Survey ساخت و در وب قرار داد. قسمت

* کنترل هیجانات تعدیل نشده

اصلی این پرسشنامه، یک سیاههٔ بله/خیر ۳۲ سؤالی تحت عنوان IRABI^۱ بود که تجاری مشابه تجارب مرتبط با سوء مصرف مواد در DSM-IV را ارزیابی می‌کرد. دستیابی به این پرسشنامه از طریق لینک‌هایی که در صفحات دیگر وب، بخصوص در موتورهای جستجوی معروف به آن قرار داده شده بود، صورت می‌گرفت.

در این تحقیق در ۹۰ روز اول، ۵۶۳ پاسخ معتبر به دست آمد. از بررسی پاسخ‌های کاربران به IRABI معلوم شد که نزدیکان ۵۵ درصد کاربران به آنها گفته‌اند وقت زیادی را صرف اینترنت می‌کنند. ۲۸ درصد کاربران اگر برای مدتی به اینترنت وارد نشوند دائماً به اینترنت فکر می‌کنند، و ۲۲ درصد کاربران تلاش کرده‌اند مدت زمان کمتری را صرف اینترنت کنند ولی نتوانسته‌اند. برنر نتیجه گرفت اینها شواهدی مقدماتی هستند برای این که در برخی از کاربران اینترنت، تحمل، علائم ترک و احساس اجبار در استفاده از اینترنت به وجود می‌آید، اما برای دانستن این که مفهوم اعتیاد به اینترنت واقعاً وجود دارد یا خیر به تحقیقات بیشتری نیاز است.

یانگ (Young 1998) به عنوان یک مطالعهٔ مقدماتی برای بررسی این که آیا واقعاً اعتیاد به اینترنت وجود دارد یا خیر، با استفاده از معیارهای تشخیص قماربازی، یک پرسشنامهٔ هشت سؤالی را برای تشخیص اعتیاد به اینترنت تنظیم کرد و در نوامبر ۱۹۹۴ برای چند گروه یوزنت فرستاد. او در این پرسشنامه علائم تحمل، ترک و احساس اجبار در استفاده را بررسی کرده بود. در طی این تحقیق و پژوهش‌های تکمیلی متعاقب آن، یانگ ۴۹۶ آزمودنی را که داوطلب شرکت در تحقیق دربارهٔ اعتیاد به اینترنت بودند، پیدا کرد. از این عده، بر اساس معیارهای او، ۱۰۰ نفر غیرمعتاد، و ۳۹۶ نفر معتاد شناخته شدند. یانگ، تحمل، یعنی افزایش میزان استفاده از اینترنت با گذشت زمان را در معتادان مشاهده کرد. در نتیجهٔ این تحقیق، و حتی تماس تلفنی و مصاحبه با افرادی که خود را معتاد به اینترنت می‌دانستند، یانگ نتیجه گرفت که «اعتیاد به اینترنت» واقعاً وجود دارد.

هرچند به دنبال این تحقیقات اولیه، کلمه اعتیاد به واژگان روانپزشکی‌ای که استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت را توصیف می‌کنند راه یافت، اما حقیقت این است که هیچ تشخیص روانپزشکی یا روانشناختی رسمی‌ای، نه در DSM-IV و نه در هیچ جای دیگر، برای اعتیاد به اینترنت وجود ندارد (Suler, J. 1996). هنوز محققان بر سر یک تعریف واحد برای پدیده اعتیاد به اینترنت به توافق نرسیده‌اند، و هر یک از محققان، معیارهای تشخیصی خود را داده و از آنها استفاده می‌کند (Young, 1998) (Shapira, 2003). گذشته از این، برخی از محققان معتقدند که اصولاً اختلالاتی به نام اعتیاد به اینترنت وجود ندارد، و اینترنت صرفاً بستر جدیدی را برای انجام همان فعالیت‌های همیشگی زندگی روزمره فراهم آورده است (Grohol, J. 1997). با وجود این، حدود یک دهه است که با استفاده از پرسشنامه‌های رایج در این حوزه یا پرسشنامه‌های محقق ساخته، در کشورهای مختلف، تحقیقاتی به منظور شناخت اثرها و عواقب اعتیاد به اینترنت انجام می‌شود.

در آسیا، در تایوان (Yang, S.C, Tung, 2004)، کره (Whang, 2003)، هندوستان (Nalwa, 2003) و هنگ‌کنگ (Chak, 2004) تحقیقاتی درباره اعتیاد به اینترنت انجام شده است. در ایران، هرچند در زمینه اعتیاد به اینترنت مقاله‌هایی در نشریات مختلف به چاپ رسیده است (به عنوان مثال) (عزیزی، مهدی، ۱۳۸۱). ولی اغلب آنها غیرپژوهشی بوده و صرفاً به معرفی اعتیاد به اینترنت پرداخته‌اند. با در نظر گرفتن این مسئله که چند سال است اینترنت به ایران وارد شده و بخصوص نزد قشر جوان جایگاه خود را یافته است، به نظر می‌رسد لازم است پدیده اعتیاد به اینترنت در جامعه ایرانی، از زوایای گوناگون به طور دقیق بررسی شود.

گرچه در ادبیات تحقیق درباره اعتیاد به اینترنت، پژوهش‌های فراوانی وجود دارد که به بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت و نیز رابطه اعتیاد به اینترنت با متغیرهایی همچون تنهایی، عزت‌نفس، کم‌رویی و افسردگی پرداخته‌اند، ولی در همه این تحقیق‌ها معنادان هر دو جنس در نظر گرفته شده‌اند، و تحقیقی در دست نیست که صرفاً به بررسی وضعیت کاربران معتاد مؤنث

پرداخته باشد. لذا سؤالات تحقیق حاضر، بر اساس یافته‌های به دست آمده در کشورهای دیگر برای کل جمعیت معتاد به اینترنت (مذکر و مؤنث) تنظیم شده است.

با توجه به جدید بودن پدیده اعتیاد به اینترنت، در تحقیقات مختلف، انواع پرسشنامه‌ها و روش‌های تحقیق و نمونه‌گیری به کار رفته است. به این ترتیب عجیب نیست که ارقام داده شده به عنوان نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت، تا این حد پراکندگی دارند. نرخ شیوع در ۱۴ تحقیق مختلف از حدود ۲ تا ۸۰ درصد به دست آمده است. (قاسمزاده، ۱۳۸۵)

یکی از متغیرهایی که رابطه آن با اعتیاد به اینترنت در تحقیقات زیادی مورد بررسی قرار گرفته، تنهایی است. انتشار نتایج تحقیق طولی کرات، پترسن، لاندمارک، کیسلر، ماکوپادیای و شرلیس (Scherlis, 1998) مبنی بر این که استفاده از اینترنت منجر به افسردگی و تنهایی می‌شود، نقطه عطفی در این زمینه بود، که بسیاری از کارشناسان علوم اجتماعی را نگران کرد. محققان مذکور از یافته‌های خود چنین نتیجه گرفتند که هرچند یکی از کاربردهای مهم اینترنت، کاربرد اجتماعی آن است، ولی به دلیل این که روابط اینترنتی نسبت به روابط رودررو از غنای کمتری برخوردارند، در نهایت استفاده از اینترنت افراد را تنها می‌کند. گرچه تحقیق مزبور به طور مستقیم به اعتیاد به اینترنت مربوط نمی‌شود، ولی در تحقیقات دیگری در کشورهای مختلف این نتیجه به دست آمده است که معتادان اینترنتی از غیرمعتادان تنهاترند (به عنوان مثال، (Morahan, Martin, 2000) در آمریکا (Nalwa, 2003) در هندوستان؛ (Whang, 2003) در کره.

با توجه به این که عزت نفس پایین با اعتیاد رابطه دارد (Hirschman, 1992)، عزت نفس، متغیر دیگری است که درباره رابطه آن با اعتیاد به اینترنت، تحقیقاتی انجام شده است. یافته‌های تحقیقات حاکی از این است که کاربران معتاد، عزت نفس پایین‌تری دارند. با توجه به ویژگی‌های اینترنت و بخصوص مسئله ناشناس بودن در اینترنت که باعث می‌شود جو اجتماعی اینترنت کمتر از روابط اجتماعی رودررو تهدید کننده به نظر برسد، شاید بتوان گفت افرادی که عزت نفس پایینی دارند، و از اینترنت به عنوان راه‌گریز استفاده می‌کنند، به آن معتاد می‌شوند.

گرچه تحقیقات نشان می‌دهند کمبود مهارت‌های اجتماعی با اعتیاد به مواد و نوشیدن الکل رابطه دارد، تحقیقی در دست نیست که به بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت با مهارت‌های اجتماعی پرداخته باشد. با توجه به این که مهارت‌های اجتماعی، رابطه منفی با تنهایی و رابطه مثبتی با عزت نفس دارد و تحقیقات نشان داده‌اند که تنهایی و عزت نفس با اعتیاد به اینترنت رابطه دارد، پیش‌بینی می‌شود که کمبود مهارت‌های اجتماعی با اعتیاد به اینترنت رابطه داشته باشد.

با توجه به عواقبی که اعتیاد به اینترنت برای فرد معتاد دارد، مثل تغییر دادن سبک زندگی به منظور صرف زمان بیشتر به اینترنت، کاهش عمومی فعالیت بدنی، بی‌توجهی به سلامت خود در نتیجه کار با اینترنت، اجتناب از فعالیت‌های مهم زندگی به منظور صرف وقت بیشتر در اینترنت، کاهش روابط اجتماعی، نادیده گرفتن خانواده و دوستان، مشکلات مالی ناشی از هزینه‌های استفاده از اینترنت، مشکلات تحصیلی و غیره (Young, 1999)، به نظر می‌رسد لازم است مسئله اعتیاد به اینترنت و ابعاد آن مورد بررسی دقیق قرار بگیرد. بخصوص با توجه به این که در سال‌های اخیر در کشور ما دختران در سنین با مردسالاری سنتی جامعه ایرانی به علم‌آموزی و از آن جمله استفاده از فناوری گرایش زیادی نشان داده‌اند، اعتیاد به اینترنت می‌تواند به عنوان یک آسیب بالقوه برای آنان مطرح شود. هرچند مسائلی همچون نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با تنهایی و عزت نفس در کشورهای دیگر مورد بررسی قرار گرفته‌اند، ولی این که نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در میان کاربران مؤنث چقدر است و وضعیت روابطی که قبلاً گفته شد در معتادان مؤنث چگونه است، می‌تواند مسائل پژوهشی بدیعی باشند.

سؤالات این تحقیق عبارت‌اند از:

- سؤال ۱- نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در دختران دبیرستانی شهر تهران چقدر است؟
- سؤال ۲- آیا دختران دبیرستانی معتاد به اینترنت، از دختران غیرمعتاد تنها ترند؟
- سؤال ۳- آیا دختران دبیرستانی معتاد به اینترنت، از دختران غیرمعتاد عزت نفس پایین‌تری دارند؟

سؤال ۴- آیا دختران دبیرستانی معتاد به اینترنت، از دختران غیرمعتاد مهارت‌های اجتماعی کمتری دارند؟

روش پژوهش

این تحقیق، بخشی از یک تحقیق بزرگ‌تر است که جامعه آماری آن، کلیه دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران (اعم از دختر و پسر) بوده است. اما جامعه آماری تحقیق حاضر، دختران هر سه پایه اول، دوم و سوم و هر سه رشته ریاضی، تجربی و انسانی است که در دبیرستان‌های دولتی شهر تهران به تحصیل مشغول بوده‌اند.

برای نمونه‌گیری، از روش خوشه‌ای طبقه‌ای استفاده شده است. بدین منظور، ابتدا شهر تهران به پنج ناحیه شمال غربی، شمال شرقی، مرکز، جنوب غربی و جنوب شرقی تقسیم شد، و سپس از هر ناحیه، یک منطقه به طور تصادفی انتخاب شد. از هر دبیرستان، ۷ کلاس در تحقیق شرکت کردند. یک کلاس اول، سه کلاس دوم (یک کلاس از هر رشته)، و سه کلاس سوم (یک کلاس از هر رشته). با توجه به این که ۵ دبیرستان انتخاب شده بود، در نهایت ۳۵ کلاس در نمونه قرار گرفتند، و تعداد دانش‌آموزان حاضر در نمونه به ۹۳۹ نفر رسید.

نحوه اجرا به این صورت بود که اجراکننده در کلاس حضور می‌یافت و پس از دادن توضیح مختصری درباره تحقیق، پرسشنامه‌ها را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌داد. در ضمن به هر دانش‌آموز یک خودکار به عنوان تشکر بابت شرکت در تحقیق داده می‌شد. همچنین در حین اجرا اگر دانش‌آموزان سؤالی داشتند، به سؤالات آنها پاسخ داده می‌شد.

ابزار پژوهش

با توجه به عدم اتفاق نظر بر سر معیارهای تشخیصی اعتیاد به اینترنت، محققان در تحقیقات خود پرسشنامه‌های مختلفی را برای سنجش این پدیده تدوین کرده و به کار برده‌اند. از میان این مقیاس‌ها، پرسشنامه هشت سؤالی یانگ در بیشترین تحقیقات مورد استفاده قرار گرفته است. بعد

از پرسشنامه هشت سؤالی یانگ، شاید بتوان گفت پرسشنامه ۲۰ سؤالی او (که در سایت وی^۱ نیز به عنوان یک آزمون خودسنجی برای اعتیاد به اینترنت قرار داده شده است) از همه بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است. در تحقیق حاضر، برای سنجش اعتیاد به اینترنت، ابتدا پرسشنامه هشت سؤالی یانگ انتخاب شد، ولی پس از اجرای مقدماتی، به نظر رسید که فرم ۲۰ سؤالی بهتر می‌تواند زوایا و اعماق مشکل را بسنجد و کمتر برای خوانندگان ایجاد ابهام می‌کند. بنابراین برای این تحقیق، آزمون اعتیاد به اینترنت (IAT) انتخاب شد.

در اجرای IAT در سوئد، پس از حذف هفت سؤال (به خاطر این که هیچ تفاوتی بین آزمودنی‌ها نشان ندادند)، آلفای کروباخ ۰/۹۵ به دست آمد. در گره، در دو تحقیق آلفای کروباخ بیش از ۰/۹ و در تحقیق دیگری پایایی آزمون - بازآزمون پس از دو هفته ۰/۸۵ به دست آمد. ونگ و همکاران نیز پس از حذف پاسخ "گاهی" (به دلیل این که گره‌ای‌ها گرایش به پاسخ خشی دادن دارند)، آلفای کروباخ ۰/۹ را به دست آوردند. در تحقیق حاضر، پایایی این آزمون با استفاده از فرمول آلفای کروباخ محاسبه شد و $a = 0.83$ به دست آمد.

در IAT خواننده باید به هر یک از ۲۰ سؤال روی مقیاس لیکرت شش درجه‌ای شامل "هرگز" (۰)، "ندرت" (۱)، "گاهی" (۲)، "معمولاً" (۳)، "اغلب" (۴) و "همیشه" (۵) پاسخ بدهد. دامنه نمرات این آزمون از ۰ تا ۱۰۰ است، که نمره بیشتر نشان دهنده وابستگی بیشتر به اینترنت و شدیدتر بودن مشکلاتی است که در نتیجه استفاده مفرط از اینترنت برای شخص به وجود آمده است. برای ارزیابی نمره حاصل، از دستورالعمل یانگ استفاده شد، بدین معنی که نمره ۰ تا ۳۹ نشان دهنده کاربر معمولی، نمره ۴۰ تا ۶۹ نشان دهنده کاربر در معرض خطر، و نمره ۷۰ تا ۱۰۰ نشان دهنده کاربر معتاد است.

جهت سنجش تنهایی از مقیاس تنهایی UCLA استفاده شد، که شناخته‌شده‌ترین مقیاس تنهایی است و تقریباً به مقیاس استاندارد در این حوزه تبدیل شده است. این مقیاس

1- <http://www.netaddiction.com>

بیشتر از هر مقیاس دیگری به کار رفته است و نسبت به سایر مقیاس‌ها دارای سلامت روانسجی بیشتری است. در تحقیق حاضر، پایایی این مقیاس با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه شد و $\alpha = 0.8668$ به دست آمد.

مقیاس تنهایی UCLA دارای ۲۰ سؤال است که خواننده باید به هر یک از سؤالات روی مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای، شامل "هرگز" (۱)، "بندرت" (۲)، "گاهی" (۳) و "اغلب" (۴) پاسخ بدهد. دامنه نمرات این آزمون از ۲۰ تا ۸۰ و نمره بیشتر نشان‌دهنده تنهایی بیشتر است.

برای ارزیابی عزت نفس از مقیاس عزت نفس رزنبرگ استفاده شد، که از همه مقیاس‌های عزت نفس بیشتر به کار رفته است. در تحقیق حاضر، پایایی این مقیاس با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه شد و $\alpha = 0.8043$ به دست آمد.

مقیاس عزت نفس رزنبرگ دارای ۱۰ سؤال است که خواننده باید به هر یک از سؤالات روی مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای شامل "کاملاً موافقم" (۱)، "موافقم" (۲)، "موافق نیستم" (۳) و "اصلاً موافق نیستم" (۴) پاسخ بدهد. دامنه نمرات این آزمون ۱۰ تا ۴۰ و نمره بیشتر نشان‌دهنده عزت نفس پایین‌تر است.

برای سنجش مهارت‌های اجتماعی، از مقیاس مهارت‌های اجتماعی متسون استفاده شد. در چندین تحقیق خصوصیات روانسجی این مقیاس مورد بررسی قرار گرفته است و معلوم شده است که این ابزار، همسانی درونی، پایایی دو نیمه، پایایی آزمون-بازآزمون و روایی خوبی دارد. مقیاس مهارت‌های اجتماعی متسون، دارای ۶۲ سؤال است. از تحلیل عاملی این مقیاس، پنج عامل رفتارهای نوع دوستانه (شامل ۱۹ سؤال)، رفتارهای اجتماعی نامناسب (شامل ۱۴ سؤال)، سرکشی (شامل ۹ سؤال)، ترس از رابطه با همسالان (شامل ۶ سؤال) و برتری طلبی (شامل ۶ سؤال) حاصل شد، که هر یک به طور جداگانه نمره داده می‌شوند. هشت سؤال نیز در هیچ عاملی قرار نگرفتند که سؤالات پراکنده و متفرقه محسوب می‌شوند. خواننده باید به هر یک از سؤالات روی مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای شامل "هرگز" (۰)، "بندرت" (۱)، "گاهی" (۲)،

"اغلب" (۳) و "همیشه" (۴) پاسخ بدهد و در نهایت پاسخ‌هایی که به سؤالات هر عامل داده شده است با هم جمع می‌شوند. به این ترتیب، دامنه نمره‌های پنج عامل به ترتیب ۰ تا ۷۶، ۰ تا ۵۶، ۰ تا ۳۶، ۰ تا ۲۴ و ۰ تا ۲۴ است.

در تحقیق حاضر، پایایی مقیاس متسون با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ محاسبه شد و در پنج عامل، مقدار آلفا به ترتیب ۰/۸۱۸۳، ۰/۸۰۸۰، ۰/۸۰۰۶، ۰/۶۸۶۴ و ۰/۶۹۹۲ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

از ۹۳۹ دانش‌آموز حاضر در نمونه، ۴۳۵ نفر کاربر اینترنت و ۵۰۴ نفر غیرکاربر بودند. کاربران اینترنت بر اساس نمره‌ای که در IAT گرفته بودند به سه گروه تقسیم شدند: ۲۷۷ نفر کاربر معمولی، ۱۴۴ نفر کاربر در معرض خطر و ۱۴ نفر کاربر معتاد به اینترنت (جدول ۱). به این ترتیب نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در میان دختران دبیرستانی شهر تهران ۳/۲ درصد است.

جدول ۱- تقسیم کاربران به سه گروه معتاد، در معرض خطر و معمولی بر اساس نمره آنها در آزمون اعتیاد به اینترنت

نمره در آزمون اعتیاد به اینترنت	$0 \leq$ تا < 40	$40 \leq$ تا < 70	$70 \leq$ تا 100
تعداد	۲۷۷	۱۴۴	۱۴
درصد	۶۳/۷	۳۳/۱	۳/۲
نام گروه	کاربر معمولی	کاربر در معرض خطر	کاربر معتاد

جهت بررسی وضعیت دختران معتاد به اینترنت، از بین کاربران معمولی و غیرکاربران، دو گروه ۱۴ نفری هم‌تا با گروه معتاد انتخاب شدند. همتایی در وهله اول بر اساس سکونت در همان منطقه و مشابه بودن میزان تحصیلات پدر و مادر و در وهله دوم بر اساس مشابه بودن شغل پدر و مادر و قرار داشتن در همان پایه و رشته تعیین شد. به این ترتیب سه گروه ۱۴ نفری به دست آمد که برای انجام تحلیل‌های بعدی مورد استفاده قرار گرفتند. این سه گروه عبارت‌اند از:

گروه ۱- ۱۴ نفر با نمره $70 \leq$ تا $100 \leq$ در IAT (کاربران معتاد)

گروه ۲- ۱۴ نفر با نمره $0 \leq$ تا $40 <$ در IAT (کاربران معمولی)

گروه ۳- ۱۴ نفر غیر کاربر

میانگین و انحراف معیار نمرات تنهایی سه گروه در جدول ۲ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های تنهایی سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین تنهایی آنها معنادار نیست (جدول ۳)

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در مقیاس تنهایی

	۳	۲	۱	
M	۴۱/۹۳	۳۷/۳۶	۴۴/۸	
SD	۹/۵۴	۸/۰۶	۱۰/۸	

جدول ۳- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت تنهایی سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۳۹۴/۹۲۷	۲	۱۹۷/۴۶۳	۲/۱۷۲	۰/۱۲۸
درون گروه‌ها	۳۵۴۵/۴۵۲	۳۹	۹۰/۹۰۹		
کل	۳۹۴۰/۳۷۹	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمرات عزت نفس سه گروه در جدول ۴ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های عزت نفس سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین عزت نفس آنها معنادار نیست. (جدول ۵)

جدول ۴- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در آزمون عزت نفس

	۳	۲	۱	
M	۲۱/۵۷	۱۹/۱۴	۱۹/۹۳	
SD	۴/۹۴	۴/۲۲	۵/۶۶	

جدول ۵- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت عزت نفس سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهها	۴۲/۹۱۷	۲	۲۱/۴۵۹	۰/۸۶۶	۰/۴۲۸
درون گروهها	۹۶۵/۹۸۴	۳۹	۲۴/۸۶۹		
کل	۱۰۰۸/۹۰۲	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل رفتارهای نوع دوستانه مقیاس مهارت‌های اجتماعی، در جدول ۶ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین رفتارهای نوع دوستانه آنها معنادار نیست (جدول ۷).

جدول ۶- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل رفتارهای نوع دوستانه مقیاس مهارت‌های اجتماعی

	۱	۲	۳
M	۶۰/۱۸	۵۸/۳۶	۵۳
SD	۸/۱۹	۸/۹۱	۱۴/۰۴

جدول ۷- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت رفتارهای نوع دوستانه سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهها	۳۹۰/۳۹۰	۲	۱۹۵/۱۹۵	۱/۷۰۳	۰/۱۹۵
درون گروهها	۴۴۷۰/۰۶۲	۳۹	۱۱۴/۶۱۷		
کل	۴۸۶۰/۴۵۲	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل رفتارهای اجتماعی نامناسب مقیاس مهارت‌های اجتماعی، در جدول ۸ نشان داده شده است. با انجام واریانس روی نمره‌های سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین رفتارهای اجتماعی نامناسب آنها معنادار است (جدول ۹).

پس آزمون شفه نشان داد که تفاوت میانگین رفتارهای اجتماعی نامناسب گروه ۱ با گروه‌های ۲ و ۳ معنادار است ($p < 0/01$). بین سایر گروه‌ها تفاوت معناداری مشاهده نشد.

جدول ۸- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل رفتارهای اجتماعی نامناسب مقیاس مهارت‌های اجتماعی

	۳	۲	۱	
M	۶۷۵	۵۷۸	۱۹۸۴	
SD	۵۸۷	۵۸۶	۱۰۵۹	

جدول ۹- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت رفتارهای اجتماعی نامناسب سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۸۸۱/۰۱۱	۲	۴۴۰/۵۰۵	۷/۳۴۷	۰/۰۰۲
درون گروه‌ها	۳۳۳۸/۴۲۴	۳۹	۵۹/۹۶۰		
کل	۳۲۱۹/۴۳۵	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل سرکشی مقیاس مهارت‌های اجتماعی، در جدول ۱۰ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین سرکشی آنها معنادار است (جدول ۱۱). پس آزمون شفه نشان داد که تفاوت میانگین سرکشی گروه ۱ با گروه ۳ معنادار است ($p < 0/05$). بین سایر گروه‌ها تفاوت معناداری مشاهده نشد.

جدول ۱۰- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل سرکشی مقیاس مهارت‌های اجتماعی

	۳	۲	۱	
M	۱۴/۵۷	۱۲/۷۱	۲۱/۶۴	
SD	۸/۶۲	۹/۸۹	۸۷	

جدول ۱۱- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت سرکشی سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۶۲۱/۴۷۶	۲	۳۱۰/۸۳۸	۳/۸۶۴	۰/۰۳۲
درون گروه‌ها	۳۳۱۹/۵	۳۹	۸۲/۵۵۱		
کل	۳۸۴۰/۹۷۶	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل ترس از رابطه با همسالان مقیاس مهارت‌های اجتماعی، در جدول ۱۲ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین ترس از رابطه با همسالان آنها معنادار نیست (جدول ۱۳).
جدول ۱۲- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل ترس از رابطه با همسالان مقیاس مهارت‌های اجتماعی

	۱	۲	۳
M	۷/۰۶	۲/۷۱	۳/۵۷
SD	۵/۴۵	۳/۷۹	۵/۰۶

جدول ۱۳- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت ترس از رابطه با همسالان سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۵/۲۰۷	۲	۲/۶۰۴	۰/۱۱۲	۰/۸۹۴
درون گروه‌ها	۹۰۶/۸۸۷	۳۹	۲۳/۲۵۴		
کل	۹۱۲/۰۹۴	۴۱			

میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل برتری‌طلبی مقیاس مهارت‌های اجتماعی، در جدول ۱۴ نشان داده شده است. با انجام تحلیل واریانس روی نمره‌های سه گروه معلوم شد که تفاوت میانگین برتری‌طلبی آنها معنادار نیست (جدول ۱۵).

جدول ۱۴- میانگین و انحراف معیار نمره‌های سه گروه در عامل برتری طلبی مقیاس مهارت‌های اجتماعی

	۳	۲	۱	
M	۱۴	۱۳/۷۸	۱۷/۵	
SD	۵/۳۵	۴	۴/۴	

جدول ۱۵- نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری تفاوت برتری طلبی سه گروه

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروه‌ها	۱۲۱/۸۲۵	۲	۶۰/۹۱۳	۲/۸۵۵	۰/۰۷
درون گروه‌ها	۸۳۲/۰۸۹	۳۹	۲۱/۳۳۶		
کل	۹۵۳/۹۱۴	۴۱			

نتیجه‌گیری

این تحقیق نشان داد که نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در بین دختران دبیرستانی شهر تهران، ۳/۲ درصد است، که در حد کمترین ارقام به دست آمده در تحقیقات کشورهای دیگر (بدون تمایز جنسی)، و در حدود کشورهای هم‌چون نروژ ۱/۹۸٪، در فنلاند ۲٪ در استرالیا ۴٪ در تایوان ۵/۹٪ است. این امر را می‌توان به این واقعیت نسبت داد که همه تحقیقات اخیر، آفلاین بوده‌اند، و نرخ‌های شیوع بالاتر در تحقیقات آنلاین^۱ به دست می‌آید که سوگیری دارند به این که تعداد معتادان را بیشتر نشان بدهند.

در این تحقیق تفاوت معناداری بین تنهایی کاربران معتاد، معمولی و غیرکاربران به دست نیامد. به بیان دیگر، در پاسخ به سؤال دوم تحقیق باید گفت که دختران دبیرستانی معتاد به اینترنت، از دختران غیرمعتاد تنهاتر نیستند. در تبیین این نتیجه که با تحقیقات دیگر ناهمخوان است می‌توان گفت که در سایر پژوهش‌ها، تمایز جنسی به عمل نیامده است. شاید نوع کاربرد اینترنت نزد کاربران مذکر و مؤنث متفاوت است، مثلاً دختران از اینترنت بیشتر برای ایجاد و حفظ روابط

۱- تحقیقاتی که در آنها پرسشنامه تحقیق در وب قرار داده می‌شود و کاربران داوطلب اینترنت به آن پاسخ می‌دهند.

اجتماعی استفاده می‌کنند، در نتیجه کسانی هم که به اینترنت معتاد هستند، تنهایی بیشتری احساس نمی‌کنند. به نظر می‌رسد که لازم است در زمینه تفاوت کاربرد اینترنت نزد زنان و مردان، تحقیقات بیشتری انجام شود.

در تحقیق حاضر، تفاوت بین عزت نفس کاربران معتاد، معمولی و غیرکاربران معتاد نبود، یعنی دختران دبیرستانی معتاد به اینترنت، از دختران غیرمعتاد عزت نفس پایین‌تری ندارند. این نتیجه با سایر تحقیقات همخوانی ندارد، و در تبیین آن باز هم می‌توان به عدم تمایز جنسی در پژوهش‌های دیگر اشاره کرد. پایین‌تر بودن عزت نفس معتادان اینترنتی در سایر تحقیقات، می‌تواند در این تحقیق با بالا رفتن عزت نفس دختران به واسطه استفاده از فناوری، جبران شده باشد. به بیان دیگر، حتی اگر اینطور باشد که دخترانی که عزت نفس پایینی دارند به استفاده هرچه بیشتر از اینترنت روی می‌آورند و به آن معتاد می‌شوند، یاد گرفتن این فناوری و استفاده از آن احتمالاً احساس مدرنیته شدن و همگامی با پیشرفت‌های روز را به آنها می‌دهد، و در نتیجه در بالا رفتن عزت نفس آنان نقش ایفا می‌کند.

نتیجه دیگر تحقیق این بود که کاربران معتاد نسبت به کاربران معمولی و غیرکاربران، به طور معتاداری رفتارهای اجتماعی نامناسب بیشتری دارند. در تبیین نتیجه حاضر می‌توان گفت روابط دوستانه رودررو الزاماتی دارند که افراد ملزم به رعایت آنها هستند، و شامل توقعاتی هستند که لازم است برآورده شوند، الزامات و توقعاتی که در دوستی‌های اینترنتی وجود ندارند. فردی که وجود رفتارهای اجتماعی نامناسب را در خود گزارش می‌کند، یا از این رفتارهای خود که باعث دوری دیگران از او می‌شود در رنج است، یا این رفتارها را اشتباهاً نقطه قوت خود می‌شناسد و به آنها مباحثات می‌کند، و به هر حال این رفتارها باعث دور شدن دیگران از او می‌شوند. شاید بتوان گفت افرادی که رفتارهای اجتماعی نامناسب بیشتری دارند و در نتیجه نمی‌توانند توقعات دوستی‌های رودررو را برآورند و در دنیای واقعی دوستی‌های پایدار تشکیل دهند، در اینترنت براحتی دوست پیدا می‌کنند، و به دنبال آن به اینترنت به عنوان جایگاهی که در آن نیازهای اجتماعی آنها برآورده

می‌شود، معتاد می‌شوند. نباید فراموش کرد که نیاز به تماس اجتماعی و حس تعلق، در سطح دوم سلسله مراتب مازلو قرار دارد، یعنی یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسانی است.

در این تحقیق معلوم شد کاربران معتاد نسبت به غیرکاربران، به طور معنادار، سرکشی بیشتری دارند، ولی در این زمینه تفاوت معناداری را با کاربران معمولی نشان نمی‌دهند. لازم به تذکر است که عامل سرکشی مقیاس مهارت‌های اجتماعی متسون، دربرگیرنده رفتارهای پرخاشگرانه و تکانشی است. در تبیین این نتیجه باید گفت فردیت‌باختگی و کاهش مسئولیت‌پذیری ناشی از ناشناس بودن در اینترنت، امکان صدور پرخاشگری بدون تحمل عواقب آن را فراهم می‌سازد. بنابراین، برای کسانی که دارای رفتارهای پرخاشگرانه و تکانشی* هستند، اینترنت محیط امن و فرصت مناسبی را برای بروز این‌گونه رفتارها فراهم می‌کند. بخصوص با توجه به این که صدور رفتارهای پرخاشگرانه از سوی دختران، چندان جامعه‌پسند نیست، دخترانی که در زندگی واقعی فرصت یا جرأت ابراز پرخاشگری ندارند به اینترنت رو می‌آورند تا در آن، آزادانه به این نیاز خود پاسخ دهند.

در تحقیق حاضر، در سه متغیر رفتارهای نوع‌دوستانه، ترس از رابطه با همسالان و برتری‌طلبی، تفاوت معناداری بین کاربران معتاد، معمولی و غیرکاربران به دست نیامد. به این ترتیب در پاسخ به سؤال سوم تحقیق می‌توان گفت که از جهاتی، کاربران معتاد، مهارت‌های اجتماعی کمتری نسبت به غیرمعتادان دارند، یعنی رفتارهای اجتماعی نامناسب و پرخاشگری بیشتری نشان می‌دهند. اما رفتارهای نوع‌دوستانه کاربران معتاد از غیرکاربران کمتر نیست، و این می‌تواند به خاطر مطلوبیت این‌گونه رفتارها در فرهنگ جمع‌گرای ایرانی باشد، به طوری که همه افراد به این رفتارها گرایش نشان می‌دهند. همچنین، ترس از رابطه با همسالان در دختران معتاد نسبت به غیرمعتادان بیشتر نیست، و این می‌تواند به دلیل استفاده از اینترنت برای برقراری ارتباط با دیگران باشد. در زمینه برتری‌طلبی، باید گفت که معلوم نیست این ویژگی را باید مثبت تلقی کرد یا منفی،

* هیجان‌ات غیرکنترل و تعدیل نشده

چرا که همبستگی آن هم با رفتارهای نوع‌دوستانه، و هم با رفتارهای اجتماعی نامناسب و سرکشی مثبت و معنادار به دست آمده است (به ترتیب ۰/۱۴، ۰/۳۳ و ۰/۳۵، $p < ۰/۰۱$)، گرچه همبستگی آن با این دو قوی‌تر از همبستگی آن با رفتارهای نوع‌دوستانه است. در هر صورت، دختران معتاد نسبت به غیرمعتادان برتری طلبی بیشتری را نشان نمی‌دهند.

در مجموع باید گفت بر اساس این تحقیق، به نظر نمی‌رسد اعتیاد به اینترنت در دختران به اندازه پسران با عواقب سوئی همراه باشد. همانطور که قبلاً گفته شد، این تحقیق بخشی از یک پژوهش وسیع‌تر است که روی ۱۹۶۸ دانش‌آموز دبیرستانی شهر تهران (دختر و پسر) انجام شده است. در تحقیق اصلی، تفاوت بین کاربران معتاد و غیرمعتاد در همه متغیرها غیر از رفتارهای نوع‌دوستانه (تنهایی، عزت‌نفس، رفتارهای اجتماعی نامناسب، سرکشی، ترس از رابطه با همسالان و برتری طلبی) معنادار بود. تنها پس از جدا کردن پسران از دختران و انجام تحلیل‌ها روی دو جنس به طور جداگانه، معلوم شد که منشأ معناداری‌ها در نتایج تحقیق اصلی، پسران بوده‌اند. همانطور که از تحقیق حاضر برمی‌آید، دختران معتاد و غیرمعتاد در متغیرهای سلامت روانی تفاوت چندانی را نشان نمی‌دهند. به نظر می‌رسد این تفاوت در وضعیت دختران و پسران معتاد به اینترنت، از احساس رضایتی ناشی می‌شود که می‌تواند از موفقیت در تلاش برای دستیابی به جایگاه‌های برابر با پسران، در دختران ایجاد شده باشد. از سوی دیگر، شاید کاربرد اینترنت نزد دختران و پسران متفاوت است، موضوعی که تحقیقات بیشتری را طلب می‌کند.

منابع فارسی

- ۱- عزیزی، مهدی، ۱۳۸۱، ۳۰ آذر، اعتیاد به اینترنت، بیماری قرن بیست و یکم، خبر
- ۲- فیروزیخت، مهرداد، ۱۳۸۰، اعتیاد به اینترنت، سروش، ۲۶-۲۴
- ۳- قاسم‌زاده، لیلی، ۱۳۸۵، احساس تنهایی، عزت‌نفس و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان مبتلا و غیرمبتلا به استفاده آسیب‌شناسی از اینترنت (PIU)، رساله کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه تربیت معلم، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

Refrence English

- 1- Armstrong, L, Philips, J. G. Saling, L. L. (2000). Potential determinants of heavier internet usage. *Int. J. Human – Computer Studies*, 53, 537-550
- 2- Beard, K.W. (2005). Internet addiction: A review of current assessment techniques and potential assessment questions. *Cyber Psychology & Behavior*, 8 (1), 7-14
- 3- Beard, K.W, Wolf, E.M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior*, 4, 377 – 383
- 4- Brenner, V. 1997 Psychologu of computer use: XLVII. Parameters of Internet use, abuse and addiction: the first 90 days of the Internet usage survey. *Psychological Reports*, 80, 879-882
- 5- Bustra, J.O, Bosma, H. A, Jackson, S. (1994). The relationship between social skills and Psycho- social functioning in early adolescence. *Personality and Individual Differences*, 16(5), 767-776
- 6- Caplan, S.E. (2002). Problematic Internet use and Psychological well-being: development of a theory – based cognitive- behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553-575.
- 7- Chak, K, Leung, L. (2004). Shyness and locus of control as predictors of Internet addication and Internet use. *Cyber Psychology & Behavior*, 7(5), 559-570.
- 8- Chou, C, Hsiao, M – C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college students' case . *Computers & Educations*, 35, 65-80.
- 9- Engelberg, E, Sjoberg, L. (2004). Internet use, social skills, and adjustment. *Cyber Psychology & Behavior*, 7(1), 41-47.
- 10- Grohol, J. (1997). What is normal? How much is too much when spending time online? [on – line] Available at <http://Psychcentral.com/archives/n100397.htm>.
- 11- Harman, J.P, Hansen, C.E, Cochran, M. E, Lindsey, C. R. (2005). Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affects social skills, self- esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychology & Behavior*, 8 (1), 1-6.
- 12- Hartshome, T.S. (1993). Psychometric properties and confirmatory factor analysis of the UCLA Loneliness Scale. *Jour of Personality Assessment*, 61(1), 182-195
- 13- Hirschman, E. C. (1992) The consciouness of addiction: Toward a general theory of compulsive consumption. *Journal of consumer research*, 19, 155-179.
- 14- Johansson, A. Gotestam, K. G. (2004). Internet Addiction: Characteristics of a questionnaire and prevalence in Norwegian youth (12-18 years). *Scandinavian Journ of Psychology*, 45, 223-229.

- 15- Joinson, A. (1998). Causes and implications of disinhibited behavior on the Internet. In J. Gackenbach (Ed.), *Psychology and the Internet* (pp.43-60). San Diego: Academic Press.
- 16- Kaltiala – Heino, R, Lintonen, T, Rimpela, A. (2004). Internet addiction? Potentially problematic use of the Internet in a population of 12-18 year – old adolescents. *Addiction research and theory*, 12(1), 89-96.
- 17- Kim, K, Ryu, E, Chon, M-Y, Yeun, E-J, Choi, S- Y, Seo, J – S, Nam, B.W. (2005). Internet addiction in Korean adolescents and its relations to dep depression and suicidal ideation: A Questionnaire survey. *International journal of nursing Studies*, In press, corrected proof.
- 18- Kline, P. (2000). *Handbook of Psychological testing*. London: Routledge.
- 19- Ko, C-H, Yen, J-Y, Chen, C-C, Chen, S.H, Yen, C-F. (2005). Proposed diagnostic criteria of Internet addiction for adolescents. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 193 (11), 728-733.
- 20- Kraut, R, Patterson, M, Lundmark, V, Kiesler, S, Mukopadhyay, T, Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American psychologist*, 53(9), 1017-1031.
- 21- Matson, J. L, Rotatori, A.F, Helsel, W.J. (1983). Development of a rating scale to measure social skills in children: The Matson Evaluation of Social Skills with youngsters (MESSY). *Behavior, research and therapy*, 21 (4), 335-340.
- 22- Mc Murran, M. (1994). *The psychology of addiction*. Psychology press LTD, England.
- 23- Mc Whirter, B.T, Besett- Alesch, T.M, Horibata, J, Gat, I. (2002). Loneliness in high risk adolescents: The role of coping, self-esteem and empathy. *Journal of youth studies*, 5(1), 69-84.
- 24- Morahan – Martin, J, Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in human behavior*, 16, 13-29.
- 25- Nalwa, K, Anand, A.p. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *Cyberpsychology & behavior*, 6(6), 653-656.
- 26- Niemz, K, Griffiths, M, Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological Internet use among univercsity students and correlations with self-esteem, the General Health questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychology & behavior*, 8(6), 526-570.
- 27- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- 28- Russell, D. W. (1996). UCLA Loneliness Scale (version 3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of personality assessment*, 66(1), 20-40.

29- Shapira, N.A, Lessing, M.C. Goldsmith, T.D. Szabo, S.T, Lazoritz, M, gold, M.S, Stein, D.J. (2003). Problematic Internet use: Proposed classification and diagnosis criteria. *Depression and Anxiety*, 17, 207-216.

30- Suler. J. (1996). Computer and cyberspace addiction. [on-line] Available at <http://www.rider.edu/~suler/pcyber/cybaddict.html>.

31- Wang. W. (2001). Internet dependency and psychosocial maturity among college students. *Int. J. Human- Computer studies*, 55,919-938.

32- Whang, L. S – M, Lee, S, Chang, G. (2003). Internet over – users' psychological profiles: A behavior sampling analysis on Internet addiction. *Cyber psychology & behavior*, 6(2), 143-150.

33- Young, C-K, Choe, B- M, Baity, M, Lee, J- H, Cho, J- S. (2005). SCL-90-R and 16 PF profiles of senior high school students with excessive Internet use. *Canadian Journal of psychiatry*, 50(7), 407-414.

34- Yang, S.C, Tung, C-J (2004). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in human behavior*, In press, Corrected proof.

35- Yoo, H. J, Cho, S.C, Ha, J, Yune, S, K, Kim, S. J, Hwang, J, Cheng, A, Sung, Y. H, Lyoo, I. K. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and Internet addiction. *Psychiatry and Clinical neurosciences*, 58, 487-494.

36- Young, K. S. (1997). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. [On-Line] Available at <http://www.pitt.edu/~ksy/apa.html>. Paper presented at the 104th annual meeting of the American Psycho-logical Association, Toronto.

37- Young, K. S. (1998). *Caught in the net: How to recognize the signs of internet addiction and a winning strategy for recovery*. New York, NY: John Wiley.

38- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Symptoms, evaluation, and treatment. [On-line] Available at <http://www.netaddiction.com/articles/symptoms.Htm>.

پرتال جامع علوم انسانی